

Ekrem Hayri PEKER : Bir Hollanda gezisi ve Rembrandt

Ekrem Hayri PEKER

Ailemde karakalem resmi ve müzik kulağı en zayıf olan bendim. Bunda “Tezcanlı” oluşumun da payı büyük olmalı. Bu sebepten santranç öğrenmeyi bıraktım. Değil saatler, dakikalarca bile oyun tahtasının başında bekleyemezdim. Babam iyi resim yapardı. Yağlıboya çalışmalarım iyiydi. Okuduđum İnegöl Ortaokulu’ndaki idealist öğretmenlerimiz bizi resim ve müzik derslerinde bizi hayattan bezdirmezlerdi. Onun yerine bize ünlü bestecilerin ve ressamların hayatlarını öğretirler, bunlardan sınav yaparlardı. Günümüz eğitimcileri bundan inşallah ders alırlar. İki çocuğumda müzik ve resim derslerinden sıkıntı çektiler.

O yıllarda biyografik romanlar basılıyordu ve okunuyordu. Anımsadıklarım, Van Gogh, arkadaşı Paul Gauguin, Kont Toulouse Lautrec, Moris Utrillo... Babamdaki reproduksiyon kitapları sayesinde kısa zamanda tablolarından ressamların adını söyler hale gelmiştim.

Monet,Manet,Renoir, Matisse, Degas, Cezanne, sisley, Turney, Valazquez, Goya,Dürer, Rubens... Sevdiğim ressamardı. Dikkat ettiyseniz Fransız ressamlar listede çoğunlukta. Bunun sebebi Osmanlı'dan bu yana Fransız kültürünün etkisi altında kalmamız.

Nispeten çağdaş ressamlardan sayabileceğim Kandisky'nin tablolarını Taşkent'teki Uzbekistan Ulusal Müzesi'nde görme şansına erişmişim.

Kuzeyli ressamlar arasında etkilendiğim Rembrandt ve "İnci Küpeli Kız" tablosuna bayıldığım Johans Vermeer'di.

Bir süredir Hollanda da yaşayan oğlumun ısrarlı daveti üzerine 2018 yılı Haziran ayında on gün kalmak üzere Hollanda'ya uçtum. Yeşilköy'den havalanan uçağımız yeni havaalanının üzerinden geçerek yoluna devam etti. Yeşillikler üzerinden geçtik. Daha önce uçtuğum özbekistan rotası boz, çıplak bir araziydi. 3.5 saat yolculuktan sonra Amsterdam yakınlarındaki Schipol Havaalanı'na indik. ...

Kullandığım GSM şirketinden aldığım paket çalışmaması kötü bir sürprizdi. Elimde telefon sağa sola bakarken Türkçe konuşan gençleri gördüm, hemen yanlarına gittim, derdimi çözdüler. Geçici olarak telefonumu ücretsiz konuşmaya ayarladılar. Oğlumla konuştum, trene inen yürüyen merdivenin başında onu bekledim.

Oğlumla buluştuktan sonra trene bindik ve Amsterdam'a gittik. Merkez istasyonunda indik. Valizimi emanete bıraktık ve kenti gezmeye başladık. Oğlum kentin nüfusunun 900 bin olduğunu, kent sakinlerinin yasanan yoğunluktan dolayı artık turist gelmesini istemediklerini söyledi.

Tarihi merkez istasyonundan çıkıp bir zamanlar kanal olan Dom Caddesi'nden Dom Meydanı'na yürümeye başladık. Bu meydan 800 yıl boyunca kentin kalbi olmayı sürdürmüştü. Solda 17. Yüzyılda yapılmış tarihi belediye binası bir zamanlar Napolyon'un kurduğu "Batavya Cumhuriyeti" kralı ve Napolyon'un kardeşi Louis'in sarayı olmuş. Şimdi "Koninklijk Paleis" adında bir otel. 15. Yüzyılda yapılmış Niuwe Kerk / Yeni Kilise de bu meydanda. Cadde üzerinde Simit Sarayı'nı görmem sürpriz oldu. Yakınında iki Simit Sarayı daha varmış. Meydana açılan cadde ve sokaklarda lüks mağazalar vardı.

Oğlum yemek için beni Tayland lokantasına götürdü. Küçük lokantanın önündeki kuyruğa girdik. Sıramız gelince içeri girdik. Ana yemek öncesi gelenler karın doyurmaya yeterdi. Oğlum bana kajulu bir yemek söyledi.

Karşımıza oturan Taylandlı veya Koreli iki gencin yemek siparişini görünce şaşırdım, "bunları yiyecek misiniz" diye işaret ettim. O kadar yemek yiyip de nasıl kilo almıyorlar doğrusu çözemedim. Sonra yakınlardaki bir sokaktaki budist ibadethanesini gezdik.

Oğlum bana binaların üzerindeki rakamları gösterdi Evlerin üzerinde 1500'ler, 1600'lü rakamlar vardı. Ayrıca çoğu eski ev öne doğru hafif öne doğru eğikti. Evlerden kalın bir demir çubuk uzanıyordu. Ev eşyaları ve daha önceleri ticari eşyalar bu şekilde evlere taşınıyormuş.

Kent yönetimi evlerin cephesinin büyüklüğüne göre vergi koymuş. Yeni evler daha dar cepheli yapılmış.

Gerek istasyonun önünde gerekse Dom Meydanı'nda bireysel ya da küçük toplulukların çeşitli gösterileri vardı. Merkezi Londra'daki Madam Tussold Müzesi'nin şubesi buradaydı. Ayrıca "Özgürlük Anıtı" bu meydandaydı. Meydanda ayrıca bir fayton müşteri bekliyordu.

İlgimi çeken şey sayısız bisikletliydi. İş yerinden çıkan şık giyimli kadınlar, iş yerlerinin önündeki bisikletlere binip kafelere veya evlerine gidiyorlardı. Garipsediğim diğer şey ikinci el eşyaların satıldığı "vintage", "retro" ve sayısız tasarım dükkânının varlığıydı.

Operanın, müzelerin önünden geçtikten sonra Rembrandt'ın evinin önünden geçtik. Tablolarının birinde evinin kanalın yanında bir ev vardı, 400 yıl sonra aynı duruyordu. Oğlumla evin önünden geçtik. İki gün sonra Eindhoven gelip, müze eve ziyarete geldim.

Ticaret sayesinde oldukça zenginleşen bu ülkede güzel sanatlar da hızla gelişmişti. Bilhassa portre ressamlığı çok yaygınlaşmış. Protestanlık yayılıp, dini resim yapmak yasaklanınca ressamlar portre resimleri yapmaya yönelmişler.

Kuzeydeki Flamanlar, 26 Temmuz 1568'de Katolik İspanya Kralı II. Felipe'ye karşı isyan ettiler. İsyan eden yedi kuzey eyaleti 1579 yılında Utrecht Birliğini kurdular. İsyancılar başlarına Orange Prensi I. Wilhem'i geçirdiler. Birlik 60 yıl daha savaştıktan sonra Westfalya Antlaşmasıyla bağımsızlıklarını kabul ettirmişler.

O gün saatlerce kenti gezdik, kilometrelerce yürüdük. Bir kenti tanımanın tek yolu yürüyerek gezmek olduğunu düşünüyorum.

Rembrandt

Gelelim Rembrandt'ın evine. Ev, 1600'da yapılmış, ressam bu eve 1639'da taşınmış. Rembrandt, evi aynı zamanda atölye olarak kullanmış. Sanat koleksiyonculuğu ve simsarlık yapmış. Bu evden 1658'de iflas edince ayrılmak durumunda kalmış. Ev eşyaları ve resimler mezatta satılmış. Daha sonra uzmanlar mezat kayıtları bulunmuş ve evdeki resimler tekrar ve konmuş. Ev eşyaları o döneme ait.

Müzedede Rembrandt'ın 300'den fazla resmi sergileniyor. Ayrıca kendi eserlerinin yanı sıra topladığı diğer resimler de bulunuyor.

Ressamın yatağı kısıydı. O dönemde boylu boyunca yatılmazmış. Kamburumsu yatılırmış. Bu evde de zamanın evlerinde olduğu gibi kalın bir ip dördüncü kattan girişe kadar iniyordu. Ressamın atölyesinde ilkokul öğrencileri öğretmenleriyle gelmişlerdi.

Het Rembrandt Huis Muzeum

1606 yılında Leiden'de doğan Rembrandt bu ressamların en ünlülerindendir. Rembrandt'ın en ünlü eseri yanlışlıkla "Gece Devriyesi" eseridir. Zaman içinde üzerine

çekilen verniklerden törene hazırlana, birliğin resmi iken, adı gece devriyesine çıkacak grup resmidir. Resim, yapıldığı 377 yıldan bu yana dünyanın en mükemmel “Grup Portre” eseri olarak kabul ediliyor.

Gelelim resmin öyküsüne, Amsterdam’ın ileri gelenleri Belediye Tüfekendazları Toplantı Salonu (Kloveniersdoelen) duvarına konulmak için ısmarlanan resmin ücretini resmi yapılanlar derecelerine göre ödemişlerdir. Diğer ülkelere göre Kuzey ülkeleri daha demokratik yapıya sahipti. Kanallar ortak açılmış, denizden toprak beraber kazanılmış, denize karşı yapılan setlere kum torbaları beraber taşınmıştı. Şehirlerin güvenliği sivil milisler sağlıyordu. Savaş oldu mu sadece burjuvalar değil, herkes görev alıyordu. Bağımsız yargının varlığı da servet güvenliğini getirmiş. Kumpanyalar ve finans kurumları kurulmuştur. Ortaklık kültürü yayılmıştır.

Rembrandt, 1630 yılında Amsterdam’a yerleşmiş ve burada sanat simsarı Hendrik van Uylenburgh ile çalışmaya başlar. Kısa bir zamanda zengin tüccarın evinde yaptığı resimler duvarları süslemeye başlar.

Resme dönersek, resmin esas adı, “Yüzbaşı Frans Banning Cocq ve Teğmen Willem van Ruytenbruch’un Birliği Yürüyüşe Hazırlanıyor”. (Atlas Tarih, sayı 58, Nisan-Mayıs 2019) Ancak tablo pek beğenilmemiş. Tablonun merkezinde doğal olarak yüzbaşı ve teğmen bulunuyor. Tabloda başta 28 büyük, üç çocuk ve bir köpek bulunuyormuş. Ressam arkaya kendi de resmetmiş. 3.6×4.4 metre gibi devasa boyuttaki bu tablo başka bir salona taşınırken üç tarafından kesilmiş sol taraftaki üç kişi günümüze ulaşmamıştır.

Daha sonra resimdekilerin dökme bronz heykellerini kafeler ve lokantalarla dolu Rembrandt Plein / Rembrandt Meydanı’nda gördüm. Meydan cıvılcıydı. Bazı çocuklar heykellerin üstüne çıkmıştı.

Buraya gelmeden bir dostum bana kısa bir video göndermişti. Bir AVM’de çekilmişti. Eski zamanlara ait bir kıyafet giymiş birisi elindeki torbayla koşuyordu. AVM’dekilerin şaşkın bakışları arasında elleri mızraklı eski zaman askerleri onu yakalamak için koşuyorlardı. Sarkan iplerden karşıya geçen veya aşağıya inen kent muhafızları, koridorda koşan bir cüce... Derken AVM’nin kapısında beliren atlılar... Atlardan inen subaylar, arkasında trompetçi ve muhafızlar içeri girerken, hırsızın bıraktığı torbadan çıkan tavuk koşuşturmakta. Sonuçta yakalanan hırsız, kent muhafızları ve hatıra resmin çerçevesinin kenarından sarkan Rijk Museum yazılı flama. Rembrandt’ın “Gece Devriyesi” nin canlı versiyonu. Bir müze bundan güzel tanıtılamaz sanırım.

Amsterdam Müzesi

Kentin küçük bir balıkçı köyünden küresel bir güce dönüşünün öyküsünü bu müzeden öğreniyoruz. En zengininden en fakirine kadar insanlar beraberce denizle mücadele etmişler. Amstel Nehri şehrin içinden geçiyor. Şehir yarım yay gibi büyümüş.

17.yüzyıldan kalma yetimhane binasında açılan bu müzede İncil’deki Golyat’ı temsil eden bir heykel de bulunuyor. Bu heykelin yanı sıra Rembrandt’ın meşhur eseri “Gece

Bekçileri” tablosu “Şehir Koruyucusu Galerisi’nde sergiliyor. Ana binanın arkasında ayrı bir camekânlı bölümde 16. Ve 17. Yüzyıldan kalma zırhlar, miğferler, kılıçlar ve mızraklar sergilenmektedir. Ana bina 1650 yılında yapılmış.

Müzedeki büyük haritada Hollandalı tacirlerin baharatları hangi ülkelerden getirildiğini gösterilmektedir. Müzede ünlü deniz ressamı Wilhem Van Velde the Younger’in “The Gould Leeuw on the Ij By Amsterdam” tablosundan Amsterdam Limanı’nın 1686 yılındaki durumunu görüyoruz.

Het Scheep Vaart Museum / Denizcilik Müzesi

Merkezdeki tren garından görülen bu tarihi binaya yürüyerek 15 dakikada ulaştım. Bina 1656 yılında cephanelik olarak yapılmış. Bu tarihi binada Hollandanın 500 yıllık denizcilik tarihi sergileniyor. Aslında bölgede denizcilik daha eski asırlara uzanıyor. 1100’lü yıllarda Flaman denizciler, bölgedeki kontlar “Haçlı Seferleri”ne kendi gemileriyle katılmışlar.

Denizcilik Müzesi’nin bulunduğu tarihi binada geçmiş yüzyıllarda kullanılmış gemilerin, küçük teknelerin modelleri; bu teknelerde kullanılmış top, yelken, bayrak, pusula, dürbün, tabanca, tüfek, kılıç ve kamalar ve diğer techizat sergileniyordu.

Tarihi binanın önünde 17.yüzyıldan kalma bir tüccar gemisi ve Hollanda’nın eski kraliyet yatı bulunuyordu. Gemilerde korsanlara karşı toplar da bulunuyormuş. Gemiyi güzelce gezdim. Ambarları, tayfaların hamaklarını, kaptanın odasını gördüm, bol bol fotoğraf çektim.

Red-light District

Hollanda’nın bu kırmızı fenerli sokaklarını anlatmadan geçemeyeceğim. Bölge Eski Kilise’ye çok yakın. Amsterdam büyük bir liman kenti. Doğal olarak liman kentlerinde asırlardır denizcilere ve yabancı tüccarlara seks hizmeti veren kadınlar bulunuyor. Belediye son yıllarda bölgeyi iyice küçültmüş. Camekanlarda oturan iri göğüslü kadınlar ve seks klüpleri turistlerin ilgisini çekmeye devam ediyor. Burada sex shoplar, erotik şovların düzenlendiği tiyatro ve birde sex müzesi bulunuyor. Bu semtte bazı sokaklarda değişik bir koku burnunuza gelirse şaşırmayın. Hollanda da bazı bölgelerde esrar ve başka bir uyuşturucu kullanmak serbest bırakılmış.

***

Müzeler semtinde birkaç müze bulunuyordu. Türk Elçiliği de buradaydı. Van Gogh müzesi modern bir binaydı. Burada en ilgi çeken unsur Amsterdam yazısıydı.

Steddelijk Museum, Modern Sanatlar ve Tasarım müzesiydi. Rijk Museum 1800’de kurulmuş, 1808’de Napolyonun emriyle Amsterdam’a taşınmış.

Müze, 19. Yüzyılda yapılmış tarihi bir binada bulunuyor. Bina 1876-1885 yılları arasında inşa edilmiş. Müzede dünyaca ünlü resim koleksiyonu bulunuyordu. Ayrıca büyük bir Asya Sanatı Koleksiyonu bulunuyor.

1864'de kurulan Vondelpark'ta açık hava tiyatrosu var. Burada ücretsiz konserler düzenleniyormuş.

Kanallar

Amsterdam'ı birbirine bağlayan kanallarda birbirinden farklı dört rotada tekne turu yapılıyor.

İlk tekne turumuzu gençlerin sahibi olduğu bir firmanın teknesiyle yaptık. Kalkış yeri Anne Frank'ın evinin neredeyse dibindeydi. Ev 1960 yılında müze olmuş. Teknedeki rehberimiz olan genç kadın, "Kanallar üç metre. Ama bunun bir metresi çamur, bir metresi de kayıp bisikletler" dedi. Belediye görevlileri geçen yıl on bin bisiklet çıkarmışlar. Rehberimiz "Bu sayı düşenlerden az, daha fazla ekip görevlendirmeli" diye ekledi.

İkinci tekne turumuza tren garının yanındaki kanaldan başladık. Kanalların yanındaki birbirinden güzel tarihi binaları ve çeşit çeşit tekneleri seyrettik. Kendinize güveniyorsanız özel tekne kiralayıp, kaptanlık yapabilirsiniz.

Kanallarda çok sayıda kıyıya bağlanmış konut olarak kullanılan tekneler bulunuyor. Bir teknede bağlı bulunduğu liman olarak İstanbul yazıyordu. Önceleri konut sıkıntısı yüzünden teknelerde yaşama sıcak bakılmış. Sayı artmaya başlanınca kısıtlama getirilmiş. Bu tekneler konutlar gibi numaralı. Kimisi teknesini çiçek bahçesine çevirmiş. Değerleri de çok artmış Kimisinin güvertesinde lüks bir arabayı görmek şaşırtıcı olmuyor.

Çiçek Pazarı

Hollanda "Laleler ülkesi" olarak da bilinir. Osmanlı döneminde Anadolu'dan götürülen laleler burada yetiştirilmiş, gibi siyah lale yeni türler elde edilmiş. Yeri gelmiş bir lale soğanı yüzlerce altına satılmış. Altın yerine lale soğanı biriktirilmiş.

Oğlum ve gelinimle çıktığım Amsterdam gezisinde yolumuz çiçek pazarına düştü. Çiçek pazarının bugünkü yapısının temeli 1862 yılında atılmış. Pazarda inanılmaz derecede laleler, nergisler ve rengarenk değişik çiçekler bulunuyor.

Begijnhof

Katolikler tarafından kadınlar için kurulmuş bir manastır. Geçmiş 14. Yüzyıla uzanıyor. Avlu içinde çok sayıda ev, bir çeşme, küçük bir Meryem heykeli bulunuyordu. Amsterdam'ın en eski evi Het Houten Huis Engelse Kerk (İngiliz Kilisesi) bulunuyor. 16bulunuyor.80'de inşa edilen Begijnhoff şapeli

Muttoren saat kulesi

Kule, 1480 yılında yapılan kule 17. Yüzyıldaki Fransız işgalinde darphane olarak kullanılmış. Şu an saat Kulesi işlevini görüyor.

Bisikletler

Yüzlerce çeşit, kimi bisikletler zincirsiz, ayakla gidiyor. Pizzacılar bile bisikletli, pizzaları sırtlarında özel taşıma çantaları var. Önlerinde, arkalarında bulunan sepetlerinde sadece eşya, satın aldıkları yiyecekleri değil, çocukların hatta bebeklerini bile yaz-kış, sıcak-soğuk demeden taşıyorlar. Oğluma “Niye bisiklet, kilometrelerce bisikletle gidiyorlar, motorsiklet kullanmıyorlar”. Oğlum, “Baba, buradaki bisikletlerin bazilari motosikletlerden pahalı ve spor olsun diye kullanıyorlar”. Bisiklete bindiklerinden obez görmedim, kiloluya da pek rastlamadım.

Zaanse Schens

Hollanda'nın nasıl büyüdüğünü burada gördüm. Geçmiş yıllarda bu köyde 1000 adet yek değirmeni bulunurken 1920 yılında elliye düşmüş, şu an 13 değirmen bulunuyor. Ayrıca tescilli 35 adet ahşap ev 1960'da buraya taşınmış.

Nehir kenarındaki köyün girişinde bir çikolata fabrikası bulunuyordu. Köyün girişinde tek katlı tarihi binalarda eski dükkânlar müze gibiydi. Hollanda'nın en yaygın marketinin ilk bakkal dükkânı buradaydı.

Köyde demirci, ayakkabıcı, fıçı, ayakkabı yapımcısı, samanlık ve çeşitli dükkânlar turistler için açıktı. Köyde, tavuklar serbestçe geziyor.

Bunlardan sonra yel değirmenleri başlıyordu. Bazı yel değirmeni müzelerde Türkçe broşürler görmek doğrusu çok hoştu.

Yel değirmenleri bizde sadece un öğütmede kullanılırken burada her şeyde kullanılmış. Yel değirmenleri, kereste biçmekte, yemeklik ve sınaî yağ üretiminde, değişik minerallerin öğütülmesinde kullanılmış. Gördüklerime şapka çıkardım.

Tahta ayakkabı imalathanesinde turistlere tahta ayakkabının nasıl yapıldığı ustası tarafından gösterildi. Doğrusu içi çok rahattı. Bu ayakkabılar su geçirmiyordu. Hollandalı ustanın anlattıklarını Rus turistlere çeviren rehberi dinleyerek kısmen anladım ve kendisine teşekkür ettim.

Peynir imalathanesinde Hollanda'nın ünlü peynirlerinin nasıl yapıldığını öğrendik. Demirci ve fıçıda o dönem köylerde kullanılan demir aletlerin, fıçıların nasıl yapıldığını görmek mümkündü.

*

Görmediklerime gelince, dilenci, işportacı görmedim. Evsiz olduğundan şüphelendiğim bir kişi gördüm. Sokakta sigara içen çok azdı ve doğal olarak yerde izmarit de yok denecek kadar azdı. Bazı yerlerde sokak çeşmeleri bulunuyordu. Hollandalılar, çeşmeden akan suları içiyorlardı. Çok bira içildiği için sokak tuvaletleri yapılmış.

Kent içinde tramvay veya otobüse bindiğinizde sürücü size "hello" diyor. Kartınızı binerken ve inerken okutuyorsunuz. Gittiğiniz mesafe kadar ödüyorsunuz. Trenlerde 1.

Ve 2. mevkiler var, üzerlerinde yazıyor. Ayrıca sessiz vagonlar var, uyumak veya sessiz ortamda yolculuk edebilirsiniz.

Merkez istasyonun yanındaki bisiklet parkını görünce şok geçirdim. On binden fazla bisiklet bırakılabiliyordu. Kentin karşı mahallelerine giden feribotlarda bisiklet parkı için özel yerler yapılmış. Oğlum, "Burada arabalar yayaya yol veriyor, aksi takdirde suçlu".

Bisiklet yolunda sadece iki kişilik elektrikli araçlar seyahat edebiliyor. Kent içinde az araba kullanılıyor, vergisi fazla.

Şehir içinde elektrikli araba şarj yerleri var. Trenle gidip gelirken evlerin önünde birbirinden lüks arabaların şarj edildiğini gördüm. Önde gelen otomobil üreticileri bu konuda epey yol almışlar.

Eli tüfekli avcıya rastlamadım. Balıkçı da görmedim. Anlaşılan izne tabi ve belli bölgelerde yapılıyor. On günlük seyahatimin 6 günü Amsterdam'da geçti. Bunun üç gününde yalnız dolaştım. Oğlumun yaşadığı ve Philips firmasının merkezini, "High Tech Campus'un" bulunduğu ve bu firmanın var ettiği Eindhoven'da üç gün kaldım, Utrecht ve oğlumun yüksek lisansını yaptığı Nyenrode üniversitesi ve tarihi şatosu için bir gün ayırdım. Bu iki kent ayrı bir yazı konusu olmaya değer.

Özetlemek gerekirse adamlar hukuk temelinde bir sistem kurmuşlar. Vatandaş devleti, devlet vatandaşı kazıklamıyor. Araziler bölünmemiş ve tek parça. Çiftçiler (köylüler demiyorum) örgütlenmişler. Aldıklarını kooperatif üzerinden alıyorlar. Kooperatiflerin fabrikaları var. Çiftçilerin evleri villa gibi çok güzeller. Kapılarında dev gibi traktörler var. Lüks özel araçlar evlerin önünde.

Ana fikir ne dersanız, ADAMLAR İNEK, KOYUN, AT BESLEMekten ve ÇİFTÇİLİKten UTANMIYORLAR.

EKREM HAYRİ PEKER

Kimya mühendisi, araştırmacı, yazar, STK yöneticisi. Bursa Mustafa Kemal Paşa'da (1954) doğdu. Anadolu Üniversitesi Kimya Mühendisliği bölümü mezunu. TÜBİTAK veri tabanına kayıtlı "Teknoloji tabanlı Başlangıç Firmalarına Özel İş Geliştirme" mentörü, C Grubu İş Güvenliği uzmanı olarak Nano kimyasalların tekstil materyallerine uygulamalar konusunda üniversitelerde konferanslar verdi. Yayınlanmış kitaplarından bazıları: "Kuşçubaşı Hacı Sami Bey", "Özbek Mektupları", "Yeşim Taşı - Ön Türkler ve Türk Tarihinden Kesitler", "Kafkasya'dan Anadolu'ya - Zekeriya Efendi". Belgeseltarih.com kurucu ortağı ve yazarıdır. E-Posta: ekrempeker@gmail.com

[status draft]

[nogallery]

[geotag on]

[publicize off|twitter|facebook]

[category istihbarat]

[tags TURİZM DOSYASI, Ekrem Hayri PEKER, Hollanda, gezi, Rembrandt]